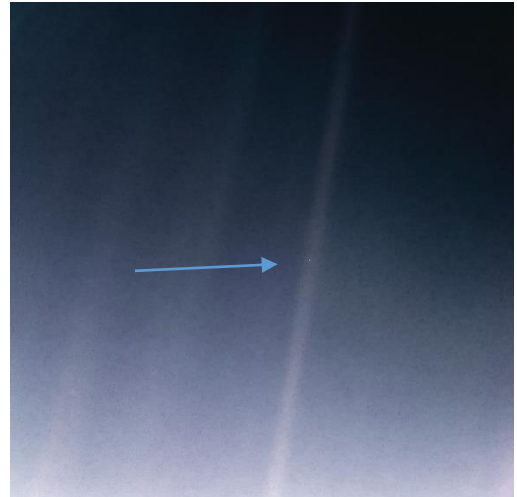

Technologie kosmiczne, surowce i społeczności "multiplanetarne": Eksploracja kosmosu i wyobrażenia życia w klimatycznie zmieniającym się świecie.

Anna Szołucha

Od lat wiemy, jaki wpływ miały fotografie Ziemi zrobione podczas misji kosmicznych – obrazy osamotnionej, mniejszej lub większej „niebieskiej kropki” (zob. *Rysunek 1*) kształtowały świadomość ekologiczną ruchów społecznych i niekiedy całych społeczeństw od lat sześćdziesiątych. Po raz pierwszy przedstawiały one obraz naszej planety jako oazy życia pośród ogromu czarnej próżni kosmosu. Z ekologicznej perspektywy było to miejsce, o które należy dbać, aby jak najdłużej nadawało się do zamieszkania. Dzisiaj, kiedy wiele regionów świata zмага się z poważnymi konsekwencjami zmian klimatu, nasze wyobrażenia o życiu na klimatycznie zmieniającej się planecie także przechodzą kolejną transformację. Już nie wracamy, jak 50 lat temu, do tych zdjęć kruchej, niebieskiej kropki. W zamian za to kraje takie, jak Stany Zjednoczone i Indie oraz wiele prywatnych firm stawia kolejne, bardzo poważne kroki w celu eksploracji kosmosu z docelową kolonizacją Marsa i wydobywaniem surowców na Księżycu włącznie. Miałoby to ostatecznie sprawić, że ludzkość stałaby się gatunkiem „multiplanetarnym” – ludzie żyliby na więcej niż jednej planecie. Chociaż zakres i różnorodność obecnych misji kosmicznych pozostaje bez precedensu – nawet w porównaniu z okresem Zimnej Wojny – niewiele wiemy o wpływie eksploracji kosmosu na wyobrażenia i świadomość środowiskową współczesnych społeczeństw ani o wpływie misji kosmicznych na życie różnych społeczności na świecie. Tymczasem nowe technologie odkrywania kosmosu mogą, podobnie jak 50 lat temu, stać się modelem radzenia sobie ze środowiskowymi ograniczeniami naszej planety. Nie wiemy jednak, jak twórcy, entuzjaści oraz postronni odbiorcy nowych technologii kosmicznych wyobrażają sobie przyszłe życie na Ziemi, kiedy być może współtworzą możliwości jej opuszczenia. Wyobrażenia te nie są uniwersalne ani obiektywne, a ukształtowane przez różne społeczne, kulturowe i polityczne czynniki, które na lata mogą zdefiniować sposób, w jaki będziemy walczyć ze zmianami klimatu i innymi problemami na Ziemi.

Rysunek 1: "Błękitna kropka" – fotografia ukazująca Ziemię jako niewielką niebieską kropkę. Zdjęcie zostało wykonane przez sondę kosmiczną Voyager 1 spoza orbity Plutona. NASA/JPL-Caltech

Pomimo intensywności działań kosmicznych wiedza o tym, jak nowe kosmiczne technologie i narzędzia wpływają na to, jak żyjemy na zmieniającej się klimatycznie planecie jest fragmentaryczna i skoncentrowana głównie na perspektywach naukowców. Nie dotyczy ona także obecnego okresu wzmożonego zainteresowania misjami z udziałem ludzi i wydobywania surowców na innych ciałach niebieskich. Dlatego w realizowanym projekcie będziemy odkrywać w jaki sposób nowe technologie kosmiczne wpływają na transformację naszych wyobrażeń życia na Ziemi i poza nią. W trakcie projektu stworzymy i przetestujemy metodę „etnografii planetarnej” – nowego narzędzia do badań obszernych tematów i kontekstów, które zwykle wymykają się z normalnych granic codziennych doświadczeń. Przeprowadzimy badania na wszystkich kontynentach ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju misji kosmicznych w Stanach Zjednoczonych i Indiach. Aby zamknąć poważną lukę w dotychczasowych badaniach w dziedzinie antropologii kosmicznej, skupimy się na trzech głównych grupach społecznych: naukowcach i inżynierach, którzy tworzą narzędzia i technologie kosmiczne; aktywistach i lobbystach, którzy popularyzują nowe kierunki w eksploracji kosmosu oraz społecznościach lokalnych, w tym rdzennych plemionach, które żyją w sąsiedztwie infrastruktury kosmicznej.

Oczekujemy, że nasz projekt przyczyni się do lepszego zrozumienia wpływu technologii i misji kosmicznych na wyobrażenia życia na Ziemi. Dzięki naszym badaniom, będziemy w stanie zaprezentować krytyczną analizę społecznych, kulturowych i politycznych czynników, które – w jeszcze nie do końca jasny sposób – kształtują potrzeby i założenia współczesnych działań kosmicznych. Przeanalizujemy, czy w technologii kosmicznej nie jest wbudowany jakiś kulturowy model funkcjonowania społeczeństw i kto mógłby być beneficjentem tego modelu, a na kim będzie spoczywał ciężar jego wdrożenia.